

merkt als een bijzondere omstandigheid die onteigening vordert. Volgens het dagelijks bestuur moet voor de beantwoording van die vraag alleen worden gekeken naar de gevolgen die voortvloeien uit de aanleg of wijziging van die specifieke waterstaatswerken. De Afdeling is het eens met het dagelijks bestuur. Het stijgen van het waterpeil en de vernatting daardoor zijn toegestaan op grond van het onherroepelijke peilbesluit. Deze zijn niet het gevolg van de aanleg van (onder meer) de stuw. Eventuele gevolgen van het stijgende waterpeil kunnen bij het opleggen van de gedoogplicht dan ook geen rol spelen. De aanleg en wijziging van de waterstaatswerken hebben ook geen andere gevolgen die ertoe leiden dat de bruikbaarheid van het perceel vermindert. De Afdeling ziet daarom geen aanleiding voor het oordeel dat er bijzondere omstandigheden zijn die onteigening vorderen. Het opleggen van de gedoogplicht is dus volgens de Afdeling – anders dan de rechtbank heeft overwogen – rechtmatig.

8. Dit oordeel van de Afdeling is in overeenstemming met de wettekst en de bedoeling van de wetgever (zie *Kamerstukken II 2006/07, 30 818, nr. 3, p. 43 en 111*). De uitspraak illustreert dat het juridisch gezien van belang is om een zuiver onderscheid te maken tussen enerzijds de gevolgen die voortvloeien uit de aanleg of wijziging van de specifieke waterstaatswerken waarvoor de gedoogplicht wordt opgelegd en anderzijds andere gevolgen die zich in een breder verband als gevolg van een waterbeheerproject kunnen voordoen. Alleen de eerstgenoemde gevolgen zullen in de beoordeling moeten worden meegenomen of zich een bijzondere omstandigheid voordoet die onteigening vordert. Hoewel dit oordeel in overeenstemming is met de wettekst en de bedoeling van de wetgever, laat de rechtbankuitspraak zien dat er kennelijk toch nog wel discussie over kan bestaan. Voor de praktijk is zo'n expliciete overweging van de Afdeling dus handig te noemen.

9. In de Omgevingswet is de gedoogplicht die kan worden opgelegd op grond van artikel 5.24 Waterwet opgenomen in artikel 10.17 lid 2, aanhef en onder b. De jurisprudentie zoals die is gevormd onder de Waterwet en de Waterstaatswet 1900 zal nog haar relevantie behouden na inwerkingtreding van de Omgevingswet, omdat de inhoudelijke voorwaarden om een gedoogplicht op te kunnen leggen na inwerkingtreding van de Omgevingswet niet zullen veranderen (zie *Kamerstukken II 2013/14, 33 962, nr. 3, p. 528*).
J. Kevelam

AB 2019/367

AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK VAN DE RAAD VAN STATE

24 april 2019, nr. 201803273/1/A2

(Mrs. C.J. Borman, J. Kramer, G.T.J.M. Jurgens)
m.nt. W. den Ouden

Art. 4:35 Awb

ECLI:NL:RVS:2019:1335

Dat is gehandeld in strijd met het in de Subsidieregeling gestelde vereiste voor subsidievaststelling, betekent op zichzelf niet dat in de Subsidieregeling in de situatie is voorzien. Het betekent niet dat dit geval niet als een bijzonder geval kan worden aangemerkt. Inherent aan de toepassing van de hardheidsclausule is dat niet in overeenstemming met de gestelde voorwaarden is gehandeld. Dat toepassing van de voorwaarden in dit concrete geval zou leiden tot nihilstelling van de subsidie, is bij de totstandkoming van de Subsidieregeling niet voorzien.

De vraag die centraal staat is of de rechtbank terecht heeft geoordeeld dat het college zich in redelijkheid niet op het standpunt heeft kunnen stellen dat er in het geval van wederpartij geen toepassing hoeft te worden gegeven aan de hardheidsclausule, die is neergelegd in artikel 7:1 van de Subsidieregeling. Voor de beantwoording van die vraag is van belang of er sprake is van een bijzonder geval en of overkorte toepassing van de Subsidieregeling leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard.

Voor zover het college stelt dat de strikte toepassing van de voorwaarden bijdraagt aan de eenvoudige uitvoering van de Subsidieregeling, heeft de rechtbank terecht overwogen dat niet valt in te zien dat de uitvoering van de Subsidieregeling in dit geval in betekende mate wordt belemmerd indien toepassing wordt gegeven aan de hardheidsclausule. Bijzondere gevallen, waarbij de toepassing van het bepaalde in de Subsidieregeling leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard, kunnen toepassing van de hardheidsclausule rechtvaardigen. Dat is gehandeld in strijd met het in de Subsidieregeling gestelde vereiste voor subsidievaststelling, betekent op zichzelf niet dat in de Subsidieregeling in de situatie is voorzien en dat dit geval niet als een bijzonder geval kan worden aangemerkt. Inherent aan de toepassing van de hardheidsclausule is dat niet in overeenstemming met de gestelde voorwaarden is gehandeld. Dat toepassing van de voorwaarden in dit concrete geval zou leiden tot nihilstelling van de subsidie, is bij de totstandkoming van de Subsidieregeling niet voorzien. Juist indien er strikte regels zijn gesteld, kan

aanleiding bestaan de hardheidsclausule toe te passen. Zoals onder 5.2. is overwogen heeft het college aangegeven dat er geen andere gevallen als deze bekend zijn. Met de rechtbank is de Afdeling van oordeel dat, alle omstandigheden in aanmerking genomen, onverkorte toepassing van de regeling in dit bijzondere geval tot een onbillijkheid van overwegende aard leidt. De rechtbank heeft daarom terecht geoordeeld dat het college zich niet in redelijkheid op het standpunt heeft kunnen stellen dat geen toepassing aan de hardheidsclausule hoeft te worden gegeven.

Uitspraak op het hoger beroep van het college van burgemeester en wethouders van Den Haag, appelland, tegen de uitspraak van de Rechtbank Den Haag van 28 maart 2018 in zaak nr. 17/4790 in het geding tussen:

Wederpartij, te Den Haag,
en
Het college.

Procesverloop

Bij besluit van 14 februari 2017 heeft het college de subsidie voor de aanschaf van een elektrisch voertuig door wederpartij vastgesteld op nihil.

Bij besluit van 7 juni 2017 heeft het college het door wederpartij daartegen gemaakte bezwaar ongegrond verklaard.

Bij tussenuitspraak van 3 januari 2018 heeft de rechtbank het college in de gelegenheid gesteld om binnen zes weken na verzending daarvan de geconstateerde gebreken in het besluit van 7 juni 2017 te herstellen.

Het college heeft, in reactie op de tussenuitspraak, op 16 februari 2018 een aanvullend besluit op bezwaar genomen.

Bij uitspraak van 28 maart 2018 heeft de rechtbank het door wederpartij ingestelde beroep gegrond verklaard, het besluit van 7 juni 2017 vernietigd, het besluit van 14 februari 2017 herroepen en de subsidie vastgesteld op € 5.000. Deze uitspraak is aangehecht (niet opgenomen; *red.*).

Tegen deze uitspraak heeft het college hoger beroep ingesteld.

Wederpartij heeft een schriftelijke uiteenzetting gegeven.

De Afdeling heeft de zaak ter zitting behandeld op 7 maart 2019, waar het college, vertegenwoordigd door mr. R.A. Wassenburg, en wederpartij zijn verschenen.

Overwegingen

Inleiding

1. Wederpartij heeft op 3 september 2016 subsidie aangevraagd bij de gemeente Den Haag voor de aanschaf van een nieuw elektrisch voertuig. Deze subsidie is bij besluit van 7 oktober 2016 toegekend, maar bij besluit van 14 februari 2017 door het college op nihil gesteld, omdat het aangeschafte voertuig niet op naam van wederpartij zelf staat geregistreerd, maar op naam van zijn echtgenote. Daarmee is niet voldaan aan het vereiste van artikel 5:4, tweede lid, aanhef en onder b, van de Subsidieregeling elektrische voertuigen Den Haag 2016 (hierna: Subsidieregeling) dat het voertuig op naam van de aanvrager moet staan.

Wettelijk kader

2. Artikel 5:3, aanhef en onder b en c, van de Subsidieregeling luidt:

"Onverminderd de artikelen 4:25, tweede lid en 4:35, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 11, eerste en tweede lid van de Algemene subsidieverordening Den Haag 2014 wordt de subsidieverlening geweigerd als:

[...]

b. het gebruikte elektrische voertuig eerder op naam heeft gestaan van de aanvrager, of op naam heeft gestaan van een eerste- of tweedegraads bloed- of aanverwant van de aanvrager;

c. het gebruikte elektrische voertuig eerder op het adres is geregistreerd van de aanvrager; [...]"

Artikel 5:4, tweede lid, aanhef en onder b, van de Subsidieregeling luidt:

"2. Alleen volledige aanvragen worden in behandeling genomen. Een aanvraag om subsidievestiging is volledig indien:

[...]

b. bij aanschaf in geval van eigendomsverwerving: een bewijs dat het elektrische voertuig volgens de gegevens in het kentekenregister van de Rijksdienst voor het Wegverkeer op naam van de aanvrager staat geregistreerd, wordt overlegd; [...]"

Artikel 7:1 van de Subsidieregeling luidt:

"Het college kan in bijzondere gevallen van het bepaalde in deze regeling afwijken of bepalingen buiten toepassing laten, voor zover toepassing ervan leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard."

Uitspraken van de rechtbank

3. De rechtbank heeft in de tussenuitspraak geoordeeld dat tussen partijen niet in geschil is

dat niet is voldaan aan het vereiste van artikel 5:4, tweede lid, aanhef en onder b, van de Subsidie-regeling, maar dat het college onvoldoende heeft gemotiveerd waarom in het geval van wederpartij geen toepassing is gegeven aan de hardheidsclausule, die is neergelegd in artikel 7:1 van de Subsidie-regeling. Het college is in de gelegenheid gesteld de geconstateerde gebreken in het besluit van 7 juni 2017 te herstellen. Het college heeft daarvan gebruik gemaakt en in het aanvullend besluit op bezwaar van 16 februari 2018 toegelicht waarom de hardheidsclausule niet is toegepast. Volgens het college is de reikwijdte van de bepaling duidelijk genormeerd en is geen sprake van een bijzonder geval en leidt toepassing van de Subsidie-regeling niet tot een onbillijkheid van overwegende aard. In het kader van de eenduidige uitvoering en van de eenvoudige controle op de Subsidie-regeling wenst het college in deze situatie vast te houden aan de daarin opgenomen bepalingen. De strikte toepassing dient het doel van de Subsidie-regeling om het beschikbare budget zo veel mogelijk te besteden aan het stimuleren van elektrisch rijden, aldus het college.

4. De rechtbank heeft in de einduitspraak geoordeeld dat het college zich, ondanks de nadere motivering van de beslissing, niet in redelijkheid op het standpunt heeft kunnen stellen dat geen sprake is van een zodanig bijzondere situatie dat deze het beroep op de hardheidsclausule rechtvaardigt. Daartoe is volgens de rechtbank van belang dat de uitvoering van de Subsidie-regeling, anders dan het college stelt, niet ernstig wordt belemmerd door toepassing van de hardheidsclausule. Daarnaast heeft wederpartij ondoordacht gehandeld door de auto op naam van zijn echtgenote te registreren, maar was van opzet geen sprake. Wederpartij heeft hier geen voordeel bij en met de toekenning van de subsidie wordt voldaan aan het doel en de strekking van de Subsidie-regeling. Ook is het niet meer mogelijk om voor het voertuig een nieuwe aanvraag tot subsidieverlening in te dienen. Daarom heeft de rechtbank het besluit vernietigd en zelf in de zaak voorzien door de subsidie op € 5.000 vast te stellen.

Hoger beroep

5. Het college betoogt dat de rechtbank heeft miskend dat in dit geval geen toepassing hoeft te worden gegeven aan de hardheidsclausule. Daartoe voert het college aan dat de rechtbank een verkeerde tekstuele uitleg heeft gegeven aan het besluit van 16 februari 2018. Verder heeft de rechtbank ten onrechte waarde gehecht aan de conclusie dat wederpartij niet opzettelijk in strijd met de Subsidie-regeling heeft gehandeld en daar geen voordeel van heeft, omdat dit niet

van belang is bij de toepassing van de hardheidsclausule. De omstandigheden van wederpartij zijn niet bijzonder, omdat zijn geval is voorzien in artikel 5:4, tweede lid, aanhef en onder b, van de Subsidie-regeling en omdat hij niet genoodzaakt was om in strijd met die bepaling te handelen. Voorts leidt toepassing van de subsidievoorwaarde niet tot een onbillijkheid van overwegende aard, omdat wederpartij over de voorwaarden was geïnformeerd en de Subsidie-regeling had kunnen lezen, aldus het college.

5.1. De vraag die centraal staat is of de rechtbank terecht heeft geoordeeld dat het college zich in redelijkheid niet op het standpunt heeft kunnen stellen dat er in het geval van wederpartij geen toepassing hoeft te worden gegeven aan de hardheidsclausule, die is neergelegd in artikel 7:1 van de Subsidie-regeling. Voor de beantwoording van die vraag is van belang of er sprake is van een bijzonder geval en of onverkorte toepassing van de Subsidie-regeling leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard.

5.2. Vaststaat dat wederpartij subsidie heeft aangevraagd voor de aanschaf van een elektrisch voertuig en vervolgens een elektrisch voertuig heeft gekocht. De koopovereenkomst en het aanschafbewijs daarvan staan op zijn eigen naam en het voertuig is geregistreerd op het adres waar hij samen met zijn echtgenote woont. Bij de aankoop van het voertuig heeft hij, naar hij stelt zonder bij de gevolgen daarvan stil te staan, het voertuig op naam van zijn echtgenote laten registreren, omdat zij er het meest in zou gaan rijden. Hierdoor is niet voldaan aan de in artikel 5:4, tweede lid, aanhef en onder b, van de Subsidie-regeling opgenomen eis dat een voertuig op naam van de aanvrager van de subsidie moet worden geregistreerd. Aan de overige subsidievoorwaarden heeft wederpartij wel voldaan. Desgevraagd heeft het college ter zitting toegelicht dat de voorwaarden in de Subsidie-regeling helder en strikt zijn en zijn opgenomen in het belang van een eenvoudige uitvoering daarvan en om fraude en misbruik te voorkomen. In het geval van wederpartij zijn er geen aanwijzingen dat sprake is van misbruik. Daarbij heeft het college ter zitting aangegeven dat de hardheidsclausule van de Subsidie-regeling niet eerder is toegepast en dat er geen andere gevallen bekend zijn waarin een subsidie op nihil is gesteld omdat het elektrisch voertuig op naam van de echtgenoot of partner van de aanvrager was geregistreerd.

5.3. Met de toepassing van artikel 5:4, tweede lid, aanhef en onder b, van de Subsidie-regeling heeft het college de subsidie voor wederpartij op nihil gesteld. Uit artikel 5:3, aanhef en onder b en c, van de Subsidie-regeling volgt dat het voor wederpartij en zijn echtgenote niet mogelijk is om

de fout in de aanvraag te herstellen of om opnieuw subsidie aan te vragen voor hun elektrische voertuig, aangezien het voertuig op naam van de echtgenote van wederpartij en op hun gezamenlijke adres staat geregistreerd. Het gevolg hiervan is dat wederpartij geen aanspraak kan maken op de subsidie van € 5.000, terwijl hij het elektrische voertuig rekening houdend met die subsidie heeft aangeschaft en hij met de aanschaf en het gebruik van het voertuig bijdraagt aan het doel van de Subsidieregeling, te weten het stimuleren van het gebruik van elektrische auto's en verbetering van de luchtkwaliteit in Den Haag.

5.4. Voor zover het college stelt dat de strikte toepassing van de voorwaarden bijdraagt aan de eenvoudige uitvoering van de Subsidieregeling, heeft de rechtbank terecht overwogen dat niet valt in te zien dat de uitvoering van de Subsidieregeling in dit geval in betekenende mate wordt belemmerd indien toepassing wordt gegeven aan de hardheidsclausule. Bijzondere gevallen, waarbij de toepassing van het bepaalde in de Subsidieregeling leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard, kunnen toepassing van de hardheidsclausule rechtvaardigen. Dat is gehandeld in strijd met het in de Subsidieregeling gestelde vereiste voor subsidievaststelling, betekent op zichzelf niet dat in de Subsidieregeling in de situatie is voorzien en dat dit geval niet als een bijzonder geval kan worden aangemerkt. Inherent aan de toepassing van de hardheidsclausule is dat niet in overeenstemming met de gestelde voorwaarden is gehandeld. Dat toepassing van de voorwaarden in dit concrete geval zou leiden tot nihilstelling van de subsidie, is bij de toetstandkoming van de Subsidieregeling niet voorzien. Juist indien er strikte regels zijn gesteld, kan aanleiding bestaan de hardheidsclausule toe te passen. Zoals onder 5.2. is overwogen heeft het college aangegeven dat er geen andere gevallen als deze bekend zijn. Met de rechtbank is de Afdeling van oordeel dat, alle omstandigheden in aanmerking genomen, onverkorte toepassing van de regeling in dit bijzondere geval tot een onbillijkheid van overwegende aard leidt. De rechtbank heeft daarom terecht geoordeeld dat het college zich niet in redelijkheid op het standpunt heeft kunnen stellen dat geen toepassing aan de hardheidsclausule hoeft te worden gegeven.

Het betoog faalt.

Conclusie

6. Het hoger beroep is ongegrond. De aangevallen uitspraak moet worden bevestigd. Dat betekent dat de rechtbank de subsidie terecht op € 5.000 heeft vastgesteld.

7. Van proceskosten die voor vergoeding in aanmerking komen is niet gebleken.

Beslissing

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State:

- I. bevestigt de aangevallen uitspraak;
- II. bepaalt dat van het college van burgemeester en wethouders van Den Haag een griffierecht van € 508 (zegge: vijfhonderdacht euro) wordt geheven.

Noot

1. In de gemeente Den Haag wordt hard gewerkt aan de verbetering van de luchtkwaliteit in de stad. Zo wordt het gebruikmaken van elektrisch vervoer gestimuleerd. Om die reden is de Subsidieregeling elektrische voertuigen Den Haag 2016-2017 (de subsidieregeling) vastgesteld, die gold van 1 juli 2016 tot 1 juli 2017. Hiermee werden inwoners en bedrijven uit Den Haag gestimuleerd om elektrische voertuigen aan te schaffen. De gemeente stelde voor personenvoertuigen een budget van € 200.000 beschikbaar. Voor bestelwagens en taxi's was het plafond € 400.000. Zowel nieuwe als gebruikte elektrische voertuigen kwamen voor subsidie in aanmerking, voor respectievelijk € 5.000 en € 3.000 per voertuig.

2. Wie even op het internet surft naar informatie over subsidies voor elektrische auto's zal al snel twee conclusies trekken. Ten eerste dat die subsidies omstreden zijn: is het nu echt nodig om de eigenaren van Tesla's in de publieke watten te leggen? Ten tweede dat er met die subsidies kennelijk veel wordt gefraudeerd. Daartegen had Den Haag in de subsidieregeling de nodige maatregelen getroffen. De voorwaarden waren streng: zo mocht alleen subsidie worden aangevraagd voor een aan te schaffen auto bij een autobedrijf met een RDW-erkenning 'bedrijfsvoorraad'. Bij een al gebruikt elektrisch voertuig, moest bij de aanvraag een offerte van zo'n bedrijf met daarin het kenteken van het voertuig worden overgelegd. Subsidie voor gebruikte elektrische auto's werd geweigerd indien het voertuig eerder op naam had gestaan van de aanvrager, of op naam van een bloed- of aanverwant van de aanvrager, als de auto eerder op het adres van de aanvrager was geregistreerd of indien voor het voertuig al eerder subsidie was verleend door het college. Na subsidieverlening op grond van een offerte moest volgens de subsidieregeling binnen vier maanden een aanvraag tot subsidievaststelling worden ingediend. Daarbij dient het aanschafbewijs van het elektrische voertuig op naam van de aanvrager te worden overgelegd. Als de aanvrager niet conform deze regels verzocht om een vaststelling van zijn subsidie, werd de subsidie (zo nodig

ambtshalve) vastgesteld op nihil, zo was expliciet vastgelegd in de subsidieregeling.

3. In deze casus ging het mis op de eis dat de aangeschafte auto op naam van de subsidieontvanger moest worden geregistreerd. Nu zijn echtgenote vooral in de nieuwe elektrische bolide zou rijden, had de subsidieontvanger de wagen 'per ongeluk' op naam van zijn vrouw laten registreren. Als dat bij de vaststelling blijkt wordt de subsidie, conform de regels van de subsidieverordening, op nul vastgesteld. Herstel in de vorm van een nieuwe aanvraag is niet mogelijk, nu de auto eerder op het adres van de aanvrager was geregistreerd en dus niet meer voor subsidie in aanmerking kon komen. Vast staat dat de subsidieontvanger geen voordeel kon hebben bij het op naam van zijn echtgenote laten registreren van de auto en ook dat met de toekenning van de subsidie werd voldaan aan het doel en de strekking van de subsidieregeling. Zowel de Rechtbank Den Haag als de ABRvS menen dat onder die omstandigheden het college niet in redelijkheid kan weigeren gebruik te maken van de hardheidsclausule die de subsidieregeling bevatte. Die regelde dat het college in bijzondere gevallen van het bepaalde in deze regeling kon afwijken of bepalingen buiten toepassing kon laten, voor zover toepassing ervan zou leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard. Het college wilde van deze bevoegdheid in dit geval geen gebruik maken omdat de voorwaarden van de regeling helder en strikt waren geformuleerd, om een eenvoudige uitvoering mogelijk te maken en om fraude te voorkomen. De aanvrager was over de voorwaarden geïnformeerd, had de subsidieregeling kunnen lezen en dus zag het college niet in dat de uitkomst van de besluitvorming niet billijk zou zijn. De Afdeling stelt daar tegenover dat zij niet ziet hoe de soepele uitvoering van de regeling zou worden belemmerd door in dit geval de hardheidsclausule toe te passen. Het college kon ter zitting namelijk geen enkel vergelijkbaar geval noemen. Verder stelt de Afdeling dat inherent is aan de toepassing van de hardheidsclausule dat niet in overeenstemming met de gestelde voorwaarden is gehandeld. Dat kan dus op zichzelf geen reden vormen om de hardheidsclausule niet toe te passen. Integendeel zelfs: juist indien er strikte regels zijn gesteld kan er aanleiding zijn van de hardheidsclausule gebruik te maken. Volgens de Afdeling heeft de subsidieregeler niet voorzien dat toepassing van de voorwaarden in dit concrete geval zou leiden tot nihilstelling van de subsidie en is die uitkomst hier onbillijk.

4. Deze uitspraak werd gesignaleerd in verschillende blogberichten en opgenomen in de *JB* (2019/100). Dat is (denk ik) niet omdat de centrale rechtsoverwegingen nieuw zijn. De ABRvS

heeft in het verleden ook regelmatig overwogen dat hardheidsclausules opgenomen in subsidieregelingen moesten worden toegepast c.q. dat het weigeren van toepassing daarvan beter moest worden gemotiveerd. Zie bijvoorbeeld ABRvS 2 juli 1981, ECLI:NL:RVS:1981:AM6195, AB 1982/106, m.nt. J.H. van der Veen en ABRvS 1 februari 1995, ECLI:NL:RVS:1995:BL3414, Gst. 1995-7020/6, m.nt. C.P.J. Goorden. Meest vergaand is wellicht ABRvS 2 september 1992, ECLI:NL:RVS:1992:AQ1611, Gst. 1993-6972/6, m.nt. C.P.J. Goorden, waarin het niet verrichten van onderzoek naar toepasselijkheid van de hardheidsclausule in vrij algemene termen als strijdig met de motiveringsplicht wordt geoordeeld. Ook meer recent oordeelde de Afdeling nog wel eens dat de hardheidsclausule van een subsidieregeling moest worden toegepast (zie bijvoorbeeld ABRvS 30 september 2015, ECLI:NL:RVS:2015:3038 en ABRvS 27 juni 2018, ECLI:NL:RVS:2018:2110). Wel is dat de laatste jaren vrij uitzonderlijk geworden. In verreweg de meeste gevallen wordt een beroep op in subsidieregelingen neergelegde hardheidsclausules afgewezen. Dat is waarschijnlijk de reden dat deze uitspraak de aandacht trok, ook omdat zij vrij principieel is geformuleerd. Zij doet qua aanpak denken aan de vernieuwde jurisprudentie over beleidsregels waarin de Afdeling stelt dat omstandigheden die bij het opstellen van een beleidsregel zijn verdisconteerd, dan wel moeten worden geacht te zijn verdisconteerd, niet reeds daarom buiten beschouwing kunnen worden gelaten bij de vraag of van de beleidsregel moet worden afgeweken (ABRvS 26 oktober 2016, ECLI:NL:RVS:2016:2840, AB 2016/447, m.nt. H.E. Bröring). Bröring stelt in zijn annotatie bij de laatstgenoemde zaak dat de essentie is 'dat de Afdeling zich niet zozeer bekommert om de overwegingen die ten tijde van het vaststellen van de beleidsregels een rol speelden, als wel om de uitwerking van de beleidsregels in het individuele geval'. Dit is ook in de hier opgenomen uitspraak de aanvliegroute. En daarom past deze uitspraak goed in de AB. Als illustratie van de tendens waarin we zien dat bestuursrechters de scherpe randjes afslippen van wat wel een heel streng en formalistisch bestuurs(proces)recht was geworden, met wantrouwen in de burger als uitgangspunt, zoals beschreven in de meest recente *NJB*-kroniek 'Algemeen bestuursrecht' van Tom Barkhuysen en ondergetekende (*NJB* 2019/826).

W. den Ouden